

Ainevaldkond: KEEL JA KIRJANDUS

1. Üldalused

1.1 Valdkonnapädevus

Ainevaldkonda kuuluvad eesti keel ja kirjandus.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana; tegeleb eluliste suhtlussituatsioonidega probleemipõhiselt ja kogemuslikult nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit; kasutab keele- ja kirjandusõppe e-allikaid, näiteks tekstikorpusi, veebisõnaraamatuid, e-õpistsenaariume jm;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.
- 7) käsitletakse õppekava läbivaid teemasid ja lõimitakse keele- ja kirjandusõpetust nii teiste õppeainete kui ka eluliste valdkondadega.

1.2. Ainevaldkonna ainete arvestuslik maht

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Eesti keele valdamine kõnes ja kirjas on eeldus selleks, et Eesti ühiskond saaks seista rahvuse ja kultuuri säilimise ja arengu eest.

Eesti keele ja kirjanduse õpetusega taotletakse õpilaste mõtestatud keelekasutust ja keskendutakse praktilise keeleoskuse kujunemisele. Emakeele õpetamine toetub lapse kõnes juba olemas olevate keelestruktuuride teadvustamisele.

Ainesisu ülesehitus lähtub keeleteemadest, kuid peab ühevõrra tähtsaks nii sõna-, lause- kui ka tekstitasandit. Tekstiõpetust käsitatakse kui keeleõpetuse lahutamatu osa, mis keskendub võrdselt tekstiloomele ja teksti mõistmisele.

Ainesisu valik lähtub õpilase arengust ja võimest eesmärgiks seatud teadmisi-oskusi omandada. Koolis jätkub juba kodus ja lasteaias alanud keeleõpe, toetades õppijate isiklikku keelelist arengut. Iga järgmise kooliastme õpetus tugineb eelmises kooliastmes omandatud oskustele, teadmistele ja kogemustele. Õpilast suunatakse kuulama ja kõnelema ning lugema ja looma eri liiki tekste.

Kõikides klassides suunatakse õpilaste funktsionaalse kirjaoskuse arengut. Loetakse eakohaseid metatekste, mis käsitlevad eelkõige eesti keele alast teavet. Õpitakse kasutama erinevaid lugemisstrateegiaid, mis toetavad tekstist arusaamist.

Ainekavas on järgitud teadmiste-oskuste omandamise kindluse põhimõtet. Et oskused saaksid kinnistuda, on õppimises oluline kohtkordamisel. Hea emakeeleoskuse saavutamise nimel on otstarbekas kõikide õpitavate teemade juures silmas pidada järgmisi aspekte:

- mõtlemis- ja väljendusoskuse arendamine,
- tähenduse mõistmine ja keeletunnetuse arendamine,
- sõnavara laiendamine, sõnaliikide tundmaõppimine,
- ortoeepia ja ortograafia kinnistamine,
- lausete moodustamine ja tekstiloome,
- eesti keele sõnaraamatute, teatmeteoste ja õpiku kasutamine.

1.–4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keeleõpetuse osaoskusi, esmajoones suhtlus-, lugemis- ja tekstiloomeoskust ning õigekeelsust eri tekstiliikide, sealhulgas ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt

esindatud erinevad autentsed ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi.

Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega.

Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtteja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

1.4. Valdkonnaülene lõiming, üldpädevuste arengu toetamine ja õppekava läbivate teemade käsitlemine

Keele ja kirjanduse valdkonna ained lõimuvad valdkonnaüleselt kõikide õppeainetega ja toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Valdkonnaülene lõiming tähendab, et kõikides õppeainetes tuleb ainekirjaoskuse saavutamiseks tegeleda tekstitoimingutega, st eri liiki tekstidega, ning tähelepanu juhtida ortograafia- ja grammatikareeglite normipärasele rakendamisele. Õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus kujuneb välja mitte üksnes eesti, vaid kõigi õppeainete õppimise tulemusel, mis eeldab pidevat koostööd aineõpetajate vahel. Keele- ja kirjandusõpetuse eriosa on tõsta õpilaste keeleteadlikkust, st anda teadmisi keele kohta, mis tagab tõhusa suhtluspädevuse, arusaamise keele varieerumisest žanriti ning grammatikast kui tähendusloome vahendist.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö kogu õpilase õppeaja vältel, kuid oluline roll on ka teistel tugivõrgustikel, sh kodusel toetusel ja lapsevanema vastutusel. Üldpädevusteni jõutakse eri allikatest teavet hankides ja seda kriitiliselt hinnates, eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades.

Eesti keele ja kirjanduse õppimise kaudu toetatakse kõigi Kääpa Kooli õpilaste üldpädevuste arengut.

Üldpädevusi kujundatakse

1. Kultuuri- ja väärtuspädevust kujundatakse Võrumaa kultuuri, keele ja etnograafiaga tutvumise ja väärtustamise kaudu, erinevate õppeainete, klassi- ja kooliväliste tegevuste kaudu (igapäevane õppetöö eesti keele ja kirjanduse tundides, esinemised temaatilistel ja pidulikel aktustel, osavõtt erinevatest konkurssidest, näituste ja teatrietenduste külastamine igal aastal vähemalt üks kord draamaõpetuse tunni osana, muuseumide külastused, õuetunnid tutvumaks kooli ümbruse ja valla loodus- ja ajalooväärtustega)

2. Sotsiaalsed ja kodanikupädevust kujundatakse ainetundides, klassi- ja kooliväliste tegevuste kaudu (näiteks osalemine erinevates projektides Erasmus+ ning teistes rahvusvahelistes õpilasüritustes, võrukeelse omaloomingu võistlustel, huviringide töös, klassiürituste korraldamise käigus, Hea Kodaniku valimine, osalemine noorkotkaste ja kodutütarde organisatsioonides).

3. Enesemääratluspädevust kujundatakse Võrumaa identiteedi ja paikkonna omaksvõtmise kaudu, erinevate õppeainete, klassi- ja kooliväliste tegevuste käigus, nagu näiteks õpilaste omaloomingulised tööd: väitlus, arutus, arvamus; arenguvestlused, õppetöö ja käitumise eesmärgistamine, eneseanalüüs, enesehindamine nii füüsiliste kui vaimsete võimete vaatepunktist, iseseisev ülesannete lahendamine, tervislike eluviiside tähtsustamine, karjääri kujundamine, osalemine KiVa-kooli ja Liikuma Kutsuv Kooli ettevõtmistes.

4. Õpipädevust kujundatakse ainealaste õpioskuste ja materjalide kasutamise oskuse, mõtestatud õppimise, ratsionaalsete võtete otsingu, üldistamise, järelduste tegemise oskuse, säästliku tarbimise õpetamise kaudu, oma töö ja õpitulemuste analüüsimise oskuse õppimise ja tugiõpperühmades, tasemerühmades, ainekonsultatsioonides, väikeklassis õppimise toel

5. Suhtluspädevust kujundatakse erinevate õppeainete, klassi- ja kooliväliste tegevuste, nagu näiteks kõnede esitamise, õppemängudes osalemise, omaloominguvõistluste, spordivõistluste, dramatiseeringute, projektõpe Erasmus, pansionaadiküllastuste käigus.

6. Ettevõtlikkuspädevust kujundatakse klassi- ja kooliväliste tegevuste kaudu, milleks on näiteks ja selleks on näiteks rühmatööd, õpilasteadusega tegelemine, projektõpe Erasmus, loovtööde tegemine või õpimappide koostamine. Toetatakse õpilaste initsiatiivi erinevate ürituste korraldamisel: stiilipäevad, klassiõhtute ettevalmistamine, soovi korral õpilasfirmaga tegutsemise, ergutatakse aktiivset osalemist õpilasomavalitsuse töös.

7. Digipädevust kujundatakse erinevate õppeainete, klassi- ja kooliväliste tegevuste kaudu, milleks on digiturvalisuse juurutamine ainetundides ja loovtöö ringitundides, digivahendite kasutamine töös sõnaraamatutega, rühmatööd info leidmiseks, esitluste koostamine, e-kirjade koostamine, digiloomingu valmistamiseks nii kujutatavas kunstis kui tehisaru (AI) kasutamine erinevate kavade jm ettevalmistava materjali koostamiseks.

Üldpädevuste kujundamisel kasutatakse erinevaid koostöövorme, õppemeetodeid ja -keskkondi, sh digivahendeid ja -võtteid, veebi- ja e-õppekeskkondi, analüüsitakse ja lahendatakse elulisi probleemolukordi ja väärtuskonflikte, arvestatakse õpilaste isikupära ja andelaadi.

Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaülevalt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine.

Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust.

Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel.

Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus.

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivad teemad on:

- 1) **elukestev õpe ja karjääri kujundamine** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema sobivaid haridus- ja tööalaseid valikuid;
- 2) **keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
- 3) **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;
- 4) **kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumistaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
- 5) **teabekeskond ja meediakasutus** – taotletakse õpilase kujunemist teadlikuks ja analüüsivaks inimeseks, kes tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda, suudab meediamaaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärgi ja ühiskonnas omaks võetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskonnas;
- 6) **tehnoloogia ja innovatsioon** – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
- 7) **tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 8) **väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;

- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;

1.6. Õppekeskkond

Kool korraldab õpet järgmiselt:

- 1) luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) õpiruumis saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) soovitakse tulevikus kasutada ruume, kus on võimalik liikuda, inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- 4) korraldatakse väljaspool kooliruumi tunde, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesisemaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Traditsioonilised on rahvapärimuslikud ja loodusteaduslikud lõimingulised õppematkad Vällamäe matkarajal “Ürgmetsa tarkus”, muuseumitunnid koolimuuseumis Palamusel ja Kreutzwaldi memoriaalmuuseumis ning etnograafia ja folklooritunnid Kauksi Ülle ja Evar Riitsaare Seto Galeriis. Kord aastas külastab iga klass draamaõpetuse käigus tasuta ühte teatrit

Pädevuste peamiste komponentide – teadmiste, oskuste ja hoiakute – kujundamisel on kandev roll õpetajal koos kooli juhtkonnaga, kes loob sobiva materiaaltehnilise õppekeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

1.7. Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste

saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks.

Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet: jutustavaid tekste, näiteks suulisi ja kirjalikke ümberjutustusi, kirjalikku jutustust pildi, pildiseeria või muu alusteksti põhjal, jutustusi enda elust.

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehooldete põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kirja kirjutamist.

III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel, teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre. Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Eesti keele ja kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid

Mitmekesised hindamise vormid peavad hõlmama suulisi ja kirjalikke või kunstialaseid tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine. 7. klass koostab funktsionaalse lugemise ülesandena reisikava enda valitud riiki, kalkuleerib transpordi liigi ning võimaliku maksumuse, analüüsib dokumentatsiooni vajalikkust, mõistlikku marsruuti ning planeerib huvipõhise kultuuri- või hobireisi. 5. ja 6. klass koostavad lauamängu ilukirjandusteose põhjal, koostavad sugupuu ning kaitsevad loovkirjutamise kirjandi eeltööna skemaatilist projekti.

Hindamiseks sobivad veel mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, projekti koostamine ja elluviimine, ettekande loomine, nagu näiteks kõne kirjutamine ja esitamine, vm avalik esinemine.

Hindamiseks kasutatakse ühiste luulekavade ja draamatekstide koostamist ning esitamist. 7. ja 9. klass esinevad kooli üritustel temaatiliste luulekavadega, milles hinnatakse luulekava koostamist, esitamist, liikumist ja ka diktsiooni.

I KOOLIASTE	
TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD	
<ol style="list-style-type: none"> 1. mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2. väärtustab eesti keelt; 3. omandab eesti keele lugemistehnika; 4. loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest; 5. kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades; 6. väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 7. analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste 8. väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara. 	
ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
1. KLASS	
Suuline ja kirjalik suhtlus <ul style="list-style-type: none"> ● eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; ● toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; ● kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause või jutu sisu; ● teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; ● väljendab end suhtlusolukordades ● arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; ● jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; ● koostab pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu; ● esitab luuletust peast. 	Häälik- ja foneemanalüüs Õpetaja ja kaaslaste kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine Kuuldu ja nähtu kirjeldamine Hääldus- ja intonatsiooniharjutused Sõnatäheenduse selgitamine, sõnavara rikastamine Sobiva suhtlusviisi valik Lihtlauseliste küsimuste moodustamine ja nendele vastamine Jutustamine Luuletuse peast esitamine Põhimõisted: häälik, häälikupikkus
Teksti vastuvõtt	Häälik-täht vastavus

<ul style="list-style-type: none"> tunneb häälik-tähest vastavust, loeb õpitud teksti ladusalt, loeb raskemaid sõnu aeglasemas tempos; loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja mõistab loetud teksti; vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on tekstis otsesõnu öeldud; mõtleb jutule alguse või lõpu; loeb eakohast lastekirjandust. <p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse; vormistab näidise järgi töö vihikulehele, varustab töö kuupäevaga. <p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> eristab häälikut, tähte, täishäälikut ja suluga ning suluta kaashäälikut, sõna, lauset; kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; teab, et lause lõpeb punkti, küsi- või hüüumärgiga; teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimed kirjutatakse suure algustähega; moodustab liitsõnu; nimetab sõnaliike (nimisõna, tegusõna, omadussõna). 	<p>Vaikne ja häälega lugemine Funktsionaalne lugemine Küsimuste moodustamine Lastekirjanduse lugemine</p> <p>Kirjatehnika Õigekeelsus</p> <p>Põhimõisted: suur ja väike algustäht, täishäälik, suluga ja suluta kaashäälik, omasõnad, sõna ja lause, lauselõpumärgid, liitsõna, nimisõna, tegusõna, omadussõna, häälik ja täht, sõna, lause</p>
<p>2.KLASS</p>	
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> eristab sõnades häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikuid ja nende pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja juhendamisel; tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; 	<p>Häälik- ja foneemanalüüs Õpetaja ja kaaslaste kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine Tekstilähedane jutustamine Sobiva suhtlusviisi valik Erinevate tekstiliikide ilmekas esitamine</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● suudab kuulata kaaslaste lugemist ja vastata küsimustele kuuldu põhjal või esitada küsimusi kaaslasele; ● väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; ● vestleb oma kogemustest ja loetust; ● tunneb ära kahekõne, luuletuse, muinasjutu, vanasõna, mõistatuse; ● koostab suulise jutu; ● on suuteline esitama luuletust peast; ● suudab kodus õpitud pala jutustada; ● suudab jälgida kaaslaste loetavat teksti ja märgata seal esinevaid vigu. <p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> ● loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemise vigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; ● mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; ● vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; ● on lugenud lasteraamatuid, nimetab nende pealkirju, autoreid ja tegelasi, annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi. <p>Tekstiloom</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; ● teostab ära kirja, vormistab tööd, varustab töö kuupäevaga; ● mõistab enda, õpetaja ja kaaslaste käekirjalist teksti; ● koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate. <p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> ● alustab lauset suure algustähega ja lõpetab 	<p>Teksti põhjal küsimuste koostamine</p> <p>Põhimõisted: häälik ja täht, jutt, luuletus, mõistatus, näidend, vanasõna, kahekõne, muinasjutt, jutustamine</p> <p>Lastekirjanduse kuulamine/lugemine, eakohaste näidendite ja filmide vaatamine ja analüüs, luulekonkurssidel osalemine, klassisisesed esitlused ja arutelud</p> <p>Funktsionaalne lugemine Lugemise ladusus, õigsus ja enesekontroll Vaikne lugemine Selge diktsioon, ilmekas lugemine Küsimuste moodustamine</p> <p>Põhimõisted: diktsioon, lugemistempo, intonatsioon</p> <p>Lastekirjanduse lugemine, võimalusel raamatukogutunnid, ühislugemispäev</p> <p>Suur ja väike kirjatäht Ärakiri Kirjalike tööde vormistamine Käekirjalise teksti lugemine</p> <p>Põhimõisted: ärakiri, suur ja väike kirjatäht, pealkiri, kuupäev, äärejooned, siduskiri, lahuskiri</p> <p>Erinevad ära kirjatööd, koolisisesed</p>
--	--

<p>punkti, hüüu- või küsimärgiga, tehes üksikuid vigu;</p> <ul style="list-style-type: none"> eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täis- ja kaashäälikuühendit; teab, kuidas märkida häälikuid ja nende pikkusi sõnades; teab, kuidas moodustatakse liitsõnu ja kuidas neid õigesti kirjutada, oskab liitsõnu poolitada; kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -vad (mida teevad?) -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?), tehes üksikuid vigu; oskab õigesti kirjutada jutustavaid, küsi- ja hüüdlauseid, teab nende lausete lõpumärke; teab peast võõrtähtedega tähestikku; oskab leida lausetest omadussõnu ja esitada nende kohta küsimusi; oskab kasutada lausetes koma, teab, missuguste sõnade ette koma käib (sest, et, kuid, aga, vaid); kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse. 	<p>konkursid ja üritused</p> <p>Häälik- ja foneemanalüüs Silbitamine ja poolitamine Lause ja lauseliigid Liitsõnad Õigekirjareeglid Võõrsõnatähed Sõnaliigid Komaga ja komata sidesõnad</p> <p>Põhimõisted: suluga ja suluta kaashäälik, täishäälik, häälikuühend, silp, poolitamine, sõna, lause, liitsõna, võõrsõnatähed, nimisõna, omadussõna, tegusõna, sidesõna, koma</p> <p>Emakeelepäeva tähistamine (etteütlus, stendide kujundamine jne)</p>
<p>3.KLASS</p>	
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi; väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi; avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; 	<p>Õpetaja ja kaaslaste kuulamine, suulise juhendi järgi toimimine Sobiva suhtlusviisi valik Kirjeldamine ja võrdlemine Erinevad tekstiliigid Jutustamisskeemi või -kava koostamine, tekstilähedane jutustamine, küsimuste ja Märksõnade abil kokkuvõttev jutustamine Samatähenduslikud ja eritähenduslikud sõnad Erinevate tekstiliikide ilmekas esitamine Teksti põhjal küsimuste koostamine ja vastamine</p>

- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel;
- mõtleb loole alguse ja lõpu;
- leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;
- esitab luuletust peast.

Teksti vastuvõtt

- loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;
- mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ning kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
- teab nimetada mõnda lastekirjanikku.

Keeleteadlikkus

- kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrekselt paberile ning
- vormistab kirjalikud tööd nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja;
- eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;
- märgib kirjas häälikuid õigesti;
- eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;
- kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma-

Põhimõisted: häälik ja täht, jutt, luuletus, mõistatus, näidend, vanasõna, kahekõne, muinasjutt, luuletus, mõistatus, jutustamine

Luulekonkurssidel osalemine, klassisisesed esitlused ja arutelud, lastekirjanduse kuulamine /lugemine, akohaste näidendite ja filmide vaatamine ja analüüs. Digitunnis e-kirja kirjutamine.

Erinevate tekstiliikide (tabel, graafik, diagramm, kaart) funktsionaalne lugemine

Lugemise ladusus, õigsus ja enesekontroll

Vaikne lugemine

Selge diktsioon, ilmekas lugemine

Küsimuste moodustamine teksti põhjal

Põhimõisted: diktsioon, lugemistempo, intonatsioon, väitlause, hüüdlause, küsilause, palve ja käsk, muinasjutt, mõistatus, vanasõna, näidend/lavastus, luuletus, kiri, muistend, legend, nali, valm

Lastekirjanduse lugemine, võimalusel raamatukogutunnid, ühislugemispäev

Suur ja väike kirjatäht

Ärakiri

Kirjalike tööde vormistamine

Häälik- ja foneemanalüüs

Silbitamine ja poolitamine

Lause ja lauseliigid

Sõnaliigid

Õigekirjareeglid

<p>ja võõrsõnade algusse;</p> <ul style="list-style-type: none"> • märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses; • kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed; • piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; • kirjutab etteütlemise järgi õpitud õigekirjareeglite ulatuses teksti. <p>Tekstiloomed</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab ja kirjutab loetud ning läbielatud sündmusest; • jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; • kirjeldab eesmärgipõhiselt eset, olendit, inimesi; • kirjutab käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja aadressile; • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel. 	<p>Komaga ja komata sidesõnad</p> <p>Põhimõisted: ärakiri, suur ja väike kirjatäht, pealkiri, kuupäev, suluga ja suluta kaashäälik, täishäälik, häälikuühend, silp, poolitamine, äärejooned, siduskiri, lahuskiri, nimisõna, tegusõna, omadussõna, asesõna, antonüümid, sünonüümid</p> <p>Erinevad ärakirjatööd, koolisisesed konkursid ja üritused, emakeelepäeva tähistamine (etteütlus, stendide kujundamine jne)</p> <p>Lühi- ja loovjutt</p> <p>Kavapunktide, mõttekaardi, märksõnade, skeemi järgi kirjutamine</p> <p>Arvutikiri</p> <p>Erinevad tekstiliigid</p> <p>Põhimõisted: mõttekaart, kavapunktid, skeem, märksõnad, e-kiri, pildiseeria, kutse, õnnitlus, ümberjutustus, kuulutus</p>
--	--

II KOOLIASTE

TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

4. KLASS

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- jutustab kuulnud teksti ümber;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot arusaadavalt edasi;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- esitab peast ilukirjandusteksti omal valikul, loeb teksti rollis;
- annab juhiste alusel kaaslasele tagasisidet.

Õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

Eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine.

Ümberjutustamine. Lavastuse, kuulnud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.

Täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine.

Arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.

Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine.

Kõnelemisel kaaslase mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele,

	<p>mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Dialogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, selgitab nende tähendust; • valdab lihtsamaid lugemistehnikaid, eesmärgistab lugemist; • kirjeldab tarbe- ja ilukirjandusteksti peamisi erinevusi; • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi ja leiab tekstist vajalikku infot; • nimetab ilukirjanduse põhiliike, proosa, luule, draama, ja nende tunnuseid; • nimetab rahvaluule põhiliike ja nende tunnuseid; • tutvustab loetud proosateose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise aega, kohta ja tegelasi; • kirjeldab luuletuse meeleolu, aega, kohta; • esitab ilukirjandusteksti mõtestatult; • leiab vajaliku või huvipakkuva raamatu; • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); • tutvustab loetud raamatut kaaslasele, annab loetule hinnangu ning põhjendab seda. 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine.</p> <p>Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine.</p> <p>Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).</p> <p>Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.</p> <p>Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete,</p>

	<p>märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.</p> <p>Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).</p> <p>Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.</p> <p>Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistatus, vanasõna, anekdoot).</p>
<p>Tekstiloome</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; • jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga jutustava teksti; • kirjutab lühema tarbeteksti vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; • tunneb kirjutatavate teksti ülesehitust ja vormistustavasid; • kirjutab eakohase pikkusega loovjutte küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • tunneb protsesskirjutamise etappe, täiendab oma tööd tagasiside põhjal; • rakendab omandatud keeleteadmisi teksti kirjutamisel ja toimetamisel. 	<p>Tekstiloome</p> <p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), kokkuvõtlik, loov. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Ümberjutustus kavapunktide, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine.</p> <p>Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletus- ja veenmiskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa. Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.</p> <p>Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart), mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid; 	<p>Keeleteadlikkus</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p>

<ul style="list-style-type: none"> • järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid; • eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal; • selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal; • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • eristab sõnu liigiti; • oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis; • oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses; • moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt 	<p>Helilised ja helitud häälikud. Liidete <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri, sulghäälik sõna keskel. Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri tegijanimedes ja liitsõnades.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Sõnaliigid ja nende funktsioon.</p> <p>Tegusõna. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pöörde, tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnad: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus.</p> <p>Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.</p>
5.KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Suuline ja kirjalik suhtlus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes; 	<p>Sõna tähendus, õige kasutamine, kirjutamine ja hääldamine</p> <p>Ortograafia. Kaashäälikuühendi õigekiri. Kaashäälikuühendi erandlik kirjutamine (ülipikk <i>s</i> helilise hääliku järel, <i>gi-</i> ja <i>ki-</i> liide, tüve lõpuhääliku ja liite algushääliku</p>

<ul style="list-style-type: none"> • oskab olukorrale vastava suhtluskanali valida; • tunneb vahetu suhtluse tavasid ja oskab neid rakendada; • lahendab probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, sh kriitilisi; • avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab väite ja järelduse. 	<p>kokkulangevus). Sulghääliku õigekiri liitsõna piiiril. <i>i</i> ja <i>j</i>-i õigekiri liitsõna piiiril ja tegijanimedes (<i>tegija</i>). <i>gi</i>- ja <i>ki</i>-liite õigekiri. Suur ja väike algus-täht (ajaloosündmused, riigid).</p> <p>Liitsõnade ja võõrsõnade poolitamine.</p> <p>Sõnavara. Sõnavara rikastamine. Sõna tähendus: sünonüümid, antonüümid, homonüümid. Sõna tähenduse sõltumine õigekirjast (<i>all – hall, buss – puss, majja – maia</i>). Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus ja õigekiri. Võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib teksti väljenduslaadi lähtuvalt kasutusvaldkonnast ja suhtlusolukorrast; • nimetab teksti liiki, selle eesmärgi ja iseloomustab autori väljenduslaadi õpitud keeleteadmiste põhjal; • võrdleb tekste ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal; • tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe, koostab lihtsama päringu; • hindab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa, verbaliseerib graafilise teabe; • tunneb konspekterimise võtteid, teeb lugedes või kuulates märkmeid, koostab skeeme; • oskab sõnastada lugemise, vaatamise, kuulamise eesmärgi ja teeb eesmärgist lähtuva kokkuvõtte; • esitab teksti kohta kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, kontrollib teksti usaldusväärsust, eristab arvamust ja fakti. 	<p>Sõnaraamatute kasutamine õigekirja ja sõna tähenduse kontrollimiseks.</p> <p>Sõnaliigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna, tegusõna. Sõna ja selle tähendus. Mitmetähenduslike ning lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides.</p> <p>Nimisõna. Nimi ja nimetus. Liitsõnade moodustamine. Täiendsõna ja põhisõna. Liitsõna tähendus ja kasutamine. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Uute nimisõnade moodustamine tuletamise teel, nende õigekiri. Tuletiste tähendus ja kasutamine.</p> <p>Omadussõna. Liitomadussõnad. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>helesinine, süsimust</i>). Omadussõnade tuletamine liidete abil. Omadussõnade sünonüüme ja antonüüme. Omadussõnade õigekiri. Omadussõnade kasutamine teksti ilmestamiseks.</p>
<p>Tekstiloomed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teeb lühiettekande, oskab allikaid valida ja hinnata, koostab lihtsama viite; 	<p>Arvsõna ja selle liigid. Arvsõnade märkimine kirjas. Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Asesõna. Asesõnade kasutamine tekstis.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tekste protsessikeskselt, täiendab tagasiside põhjal tekste; • jutustab oma elamustest ja kogemustest, ehitab jutustuse tavakohaselt üles; • kirjeldab eset, olendit ja inimest, ehitab kirjelduse tavakohaselt üles; • arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti tavakohaselt üles ja kasutab arutlevale tekstile omaseid keeledeid; • vormistab tekstid korrektselt nii käsitsi kui arvutil; • põhjendab oma hinnangut tekstinäidetega. 	<p>Tegusõna. Tegusõna sünonüümika ja mitmetähenduslikkus. Tegusõna oleviku- või minevikuvormi kasutamine tekstis. Eitava ja jaatava kõne kasutamine.</p>
<p>Keeleteadlikkus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid; • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi; • kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt; • kasutab enda tekstis sünonüüme, arvestades nende tähendusvarjundeid; • kasutab sobivat tegusõna ajavormi enda tekstis; • valib sobiva käändevormi lause kontekstist lähtuvalt; • moodustab omadussõnade võrdlusastmeid ja kasutab neid enda tekstis korrektselt; • moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid ja lihtlauseid, sh koondlauseid; • kasutab enda tekstis korrektselt otsekõnet; • eristab nime ja nimetust, märgib enda tekstis nimed ja nimetused korrektselt; • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid ja omandatud keeleteadmisi tekstiloomes. 	<p>Lause. Alus ja öeldis. Aluseta lause. Lause laiendamine. Väit-, küsi- ja käsklause kasutamine, nende lõpumärgid. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. Ütte kasutamise võimalusi.</p>
	<p>Kirjeldus. Kirjelduse sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine, eseme ja looma kirjeldamine.</p>
	<p>Jutustus. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.</p>
	<p>Kuulutus.</p>
	<p>Kiri. Minavormis jutustamine. Kirja ja ümbriku vormistamine.</p>
	<p>Arutlus. Suuline arvamuse avaldus. Väite põhjendamine.</p>
	<p>Kirjutamisprotsess. Suuline eeltöö. Kirjutamine kava järgi. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Puhtand. Sõnastusvigade ennetamine: tarbetu sõnakorduse vältimine.</p>
	<p>Teemade käsitlemiseks vajalikud mõisted:</p> <p>kaashäälikuühend, heliline ja helitu häälik, sulghäälik, tüvi, liide, liitsõna, täiendsõna, põhisõna, tegijanimi, võõrsõna, omasõna, sünonüüm, antonüüm, sõnaliigid, nimisõna,</p>

	<p>omadussõna, arvsõna, asesõna, tegusõna, olevik, minevik, eitav kõne, jaatav kõne, alus, öeldis, väit-, küsi- ja käsklause, lihtlause, liitlause, otsekõne, saatelause, üte, kiri, kirjeldamine, lühijutt, arvamus.</p>
6. KLASS	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu</p>
<p>Õpilane oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rakendada kaashäälikuühendi õigekirjutusreegleid; ● õigesti kasutada rõhuliiteid –ki ja –gi; ● kasutada suurt algustähte ajaloosündmuste ja riiginimede kirjutamisel; ● õigesti märkida i-d ja j-i liitsõna piiril ja tegijanimedes; ● leida sõnadele sünonüüme ja antonüüme, kasutada neid oma tekstides; ● eristada tegu-, nimi-, omadus-, arv- ja asesõnu; ● kirjutada omadussõnu järgnevast nimisõnast lahku; ● kirjutada kaht nimisõna kokku või lahku selgepiirilistel juhtudel (võrkpall, pildiraamat, venna raamat, sõnajalg); ● kirjutada kokku liitomadussõnu (helesinine, süsimust); ● kirjutada kokku või lahku arvsõnu; ● koostada väit-, küsi- ja käsklauseid nii suulisel kui ka kirjalikus kõnes; ● koostada ja kirjavahemärgistada lihtsamaid koond- ja liitlauseid; ● koostada ja kirjavahemärgistada otsekõnega ning üttega lauset (saatelause ees- ja järelasend); ● jutustada oma elamustest ja juhtumustest; 	<p>Käändsõnad</p> <p>Ortograafia. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades (lõplik). Sagedamini esinevate lühendite lugemine ja õigekiri. Suur ja väike algustäht (riigid, asutused, ehitised, taevakehad). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. f-i ja š õigekiri. ia- ja ioon-lõpulised võõrsõnad. Sõna tähenduse sõltumine õigekirjast (kuuski – kuuski, särski – särski – särki – särkki).</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna.</p> <p>Käändsõna vormid ja nende väljendamise võimalused: lõpud, tunnused, sõnatüve muutumine.</p> <p>Käänamine</p> <p>Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik lauses sõltuvalt kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus. Käänamine 14 käändes. Käänete kasutamise võimalusi. Põhikäänded. Käändelõpud ja mitmuse tunnused. Sõna välde. Astmevaheldus käändsõnades: välte- ja laadivaheldus, nõrk ja tugev aste. Käänamine eeskujusõna järgi. II ja III vältes sõnade õige hääldamine. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna vormide kontrollimiseks.</p> <p>Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Ühildumine. lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● kirjutada lühijuttu; ● kirjutada sulghäälikuid vältevahelduslike sõnade käändevormides, sh astmevahelduslikes liidetes (sepa:seppa, koogi:kooki, õnneliku:õnnelikku); ● kasutada suurt algustähte riikide, asutuste, ehitiste, taevakehade nimedes; ● kirjutada õpitud sõnavara piires õigesti laen- ja võõrsõnu, milles esinevad v, hv, f, s, š, z, ž ja sõnaalguline klusiil; ● käänta ja kasutada sõnu 14 käändes nii ainsuses kui ka mitmuses; ● õigesti hääldada vältevahelduslike käändsõnade nõrga ja tugeva astme vorme; ● moodustada ja kasutada omadussõna kesk- ja kõige-ülivõrret; ● kirjutada numbritega põhi- ja järgarvsõnu ja neid lugeda; ● kontrollida “Eesti keele sõnaraamatust” ja “Sõnaveebist” sõna tähendust, õigekirja, hääldust ja vormimoodustust; ● koostada ja kirjavahemärgistada osalausete erineva paigutusega liitlauseid; ● kasutada otsekõnet kirjalikus tekstis ja seda kirjavahemärgistada (saatelause otsekõne ees, keskel ja järel); ● kirjandit otstarbekalt üles ehitada (sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus). 	<p>ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Lühike ülivõrre. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad). Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.</p> <p>Sõnaraamatute kasutamine sõna tähenduse, õigekirja ja käändevormide kontrollimiseks.</p> <p>Liht- ja liitlause. Öeldis. Osalausete erinev paigutus liitlause. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Koma liitlause. Otsekõne kirjavahemärgid (saatelause otsekõne alguses, keskel ja lõpus). Otsekõne kasutamine tekstis. Sõnajärg lauses.</p> <p>Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Kirjeldus. Kirjelduse ülesehitus (üldmulje, detailid, hinnang), inimese kirjeldamine, elamuslik looduskirjeldus, autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustus. Ajalis-põhjuslik järgnevus. Jutustuse ülesehitus.</p> <p>Arutus. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui suuliselt.</p> <p>Kiri: isiklik ja ametlik kiri. Kirja vormistamine: pöördumine ja lõpetamine.</p> <p>Kirjutamisprotsess. Kava, ideeskeemi vms koostamine. Kirjandi liigendamine. Lõik. Sõnastusvigade ennetamine: asesõnade otstarbekas kasutamine. Sõnastuse ilmestamine epiteetide ja võrdlustega.</p> <p>Teemade käsitlemiseks vajalikud mõisted: sõnavorm, tüvi, tunnus, lõpp, kääne, põhikäänded, arv,</p>
---	---

	astmevaheldus, välte- ja laadivaheldus, nõrk ja tugev aste, sõnavälde, ühildumine, võrdlusastmed, alg-, kesk- ja ülivõrre, põhi- ja järgarvsõna, kirjandi ülesehitus, liigendamine, lõik, sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus.
--	--

III KOOLIASTE

TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

Õpilane:

- 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

7. KLASS

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutada sulghäälikuid vältevahelduslike tegusõnade eri vormides (õppida:õpin, rääkida:räägin); • märkida õigesti sulghäälikut helitu hääliku kõrval lihtminevikus ja käskiva kõneviisi vormides(andsin, andke, kiitsin, kiitke) ning 3. silbi alguskluusiili (kirjutatakse, õmmeldud); • kirjutada veatult a-tunnuselise da-tegevusnime, umbisikulise tegumoe olevikku ning tegijanime (käia, käiakse, käija); • kirjutada kokku või lahku liit-, ühend- ja väljendtegasõnu; • kirjutada kaassõna käändsõnast lahku; 	<p>Pöörd- ja muutumatud sõnad Ortograafia. Käskiva kõneviisi ja lihtmineviku õigekiri (andke, andsin). Tegusõnade (liit-, ühend- ja väljendverbide) kokku- ja lahkukirjutamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Pöörd sõna. Pöörd sõna mõiste ja kasutamine, tegevuse väljendamise võimalusi eri vormide abil. Tegusõna vormistik. Tegusõna pöördelised vormid. Arv ja pööre. Pöördvormide kasutamine erinevates tekstides. Aluse ja öeldise ühildumine.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● eesmärgile vastavalt kasutada tegusõnu erinevates vormides (pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood, kõneliik); ● jutustamisel kasutada erinevaid aegu ja kõneviise; ● muuta isikuline tekst umbisikuliseks ja vastupidi; ● muuta jaatavas kõnes olev tekst eitavaks ja vastupidi; ● õigesti hääldada vältevahelduslike pöörd sõnade nõrga ja tugeva astme vorme; ● kontrollida “Eesti keele sõnaraamatust” sõna tähendust, õigekirja, hääldust ja vormimoodustust; ● leida sünonüüme sagedamini esinevatele pöörd- ja määrsõnadele; ● põhjendada lühidalt oma arvamust; ● kasutada jutustavas kirjandis erinevaid aegu, kõneviise, tegumode. ● moodustada ja kirjavahemärgistada liht-, koond- ja liitlauseid ning lauselühendeid; ● muuta otsekõnet kaudkõneks ja vastupidi; ● vormistada tsitaati ja refereeringut; ● kasutada eesti keelele omast sõnajärge ja ühildumist; ● kasutada oma teksti ilmestamiseks õpitud kõnekujundeid; ● kirjutada kirjeldavat, jutustavat või arutlevat kirjandit etteantud teemal. 	<p>Ajad: olevik ja minevik (liht-, täis- ja enneminevik), tuleviku väljendamine võimalusi eesti keeles.</p> <p>Aegade kasutamine jutustuses.</p> <p>Kõneviisid: kindel, tingiv, käskiv, kaudne kõneviis. Kõneviisi valik olenevalt väljenduse eesmärgist ja stiililisest taotlusest (anna! – kas sa annaksid?).</p> <p>Tegumood: isikuline ja umbisikuline tegumood. Tegumoodide tähendus ja kasutamine. Aluseta lause.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne. Kõneliigi õigekeelsus ja kasutamisevõimalusi.</p> <p>Tegusõna käändelised vormid. Tegevusnimed. Oleviku ja mineviku kesksõnad. Käändeliste vormide tähendus ja otstarve tekstis.</p> <p>Tegusõna tüvi, tunnus, pöördelõpp. Astmevaheldus pöörd sõnades: välte- ja laadivaheldus, nõrk ja tugev aste. Põhivormid. Pööramine eeskujusõna järgi. Veakriitilisi tegusõnu ja vorme. II ja III vältes sõnade õige hääldamine. Sõnaraamatute kasutamine tegusõna vormide kontrollimiseks.</p> <p>Võrte tegusõnade tähendus ja õigekiri, nende leidmine sõnaraamatutest ja Interneti-allikatest. Võõrsõna asendamine omasõnaga.</p> <p>Tegusõnade tuletamine liidete abil. Sõna tähenduse seos liitega.</p> <p>Liit-, ühend- ja väljendverb. Keele kujundlikkus. Väljendverbide kasutamise stiililine korrektsus.</p> <p>Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine. Öeldise paiknemine lauses.</p> <p>Sõnajärg lauses. Aluse ja öeldise seos.</p> <p>Muutumatud sõnad. Määrsõnad: iseseisvad ja abimäärsõnad. Määrsõnaliited. Määrsõnade tähendused ja kasutamine. Kaassõnad, nende funktsioon ja kasutamine lauses. Määrsõnade ja kaassõnade eristamine. Muutumatud sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Sidesõnad, ühendsidesõnad.</p> <p>Sidesõnade funktsioon ja kasutamine lauses. Koma tarvitamine sidesõna ees. Hüüdsõnade</p>
--	---

	<p>funktsioonid ja õigekiri. Hüüdsõna kasutamine ja kirjavahemärgid.</p> <p>Sõnastuse mitmekesistamine: sünonüümide ja antonüümide kasutamine. Paronüümid ja homonüümid.</p> <p>Kirjeldus. Tegevuse ja protsessi kirjeldamine. Juhendite koostamine, tegusõna eri vormide kasutamine juhendites. Sõnastuse täpsus.</p> <p>Jutustus</p> <p>Ajalise järgnevuse muutmine. Ajavormide teadlik vaheldamine vaatlushetkest lähtudes. Kaudne jutustamine. Fantaasial põhinev jutt.</p> <p>Arutlus. Isikliku seisukoha kujundamine käsitletavas probleemis, selle põhjendamine ja kaitsmine.</p> <p>Arvamus raamatu ja kaasõpilase kirjandi kohta.</p> <p>Kirjutamisprotsess. Kirjandi eeltöö. Kirjandi sisu, kompositsiooni ja stiili viimistlemise põhialused.</p> <p>Sõnastusvigade ennetamine: tegusõnade sünonüümika, kirjakeele ja slängi kasutamine.</p> <p>Teemade käsitlemiseks vajalikud mõisted:</p> <p>pöördõna, tegusõna pöördelised vormid, arv ja pööre, olevik ja minevik (liht-, täis- ja enneminevik), kindel, tingiv, käskiv, kaudne kõneviis, isikuline ja umbisikuline tegumood, tegusõna käändelised vormid, tegevusnimed, oleviku ja mineviku kesksõnad, tegusõna põhivormid, liit-, ühend- ja väljendverb, muutumatud sõnad, määrsõna, kaassõna, sidesõna, ühendsidesõna, hüüdsõna, homonüüm, kompositsioon, stiil, kirjakeel, släng, arutlus.</p>
8.KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> • sidesõnu, sh ühendsidesõnu otstarbekohaselt kasutada; 	<p>Lause</p> <p>Sõnaliigid. Tegusõnade käändeliste ja pöördeliste vormide eristamine.</p> <p>Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause intonatsioon ja lõpumärgid väit-, küsi-, käsk- ja hüüdlause.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● moodustada ja kirjavahemärgistada liht-, koond- ja liitlauseid ning lauselühendeid; ● muuta otsekõnet kaudkõneks ja vastupidi; ● vormistada tsitaati ja refereeringut; ● kasutada eesti keelele omast sõnajärge ja ühildumist; ● kontrollida “Eesti keele sõnaraamatust” reksiooni; ● kasutada oma teksti ilmestamiseks õpitud kõnekujundeid; ● kirjutada kirjeldavat, jutustavat või arutlevat kirjandit etteantud teemal. 	<p>Lauseliikmed. Lauseliikmete funktsioonid: alus, öeldis, sihitis, määrus, öeldistäide, täiend, lisand, üte. Öeldis. Mitmesõnaline öeldis. Alus. Aluseta lause. Aluse ja öeldise seos. Ühildumine. Sihiline tegusõna ja sihitis. Öeldistäide. Määruse liigid: aja-, koha-, hulga- ja viisimäärus. Täiend ja lisand, nende kirjavahemärgid. Liht- ja liitlause. Sõnade järjekord lauses. Ühildumine. Reksioon. Reksiooni kontrollimine “Eesti keele sõnaraamatust”. Koondlause. Kokkuvõttev sõna koondlauses. Koondlause korduvate komponentide asendamine sidekriipsuga. Korduvad täiendid ja määrused. Koondlause kirjavahemärgid. Koondlause kasutamise võimalusi. Rindlause. Osalause rindlauseks ühendamise võimalusi, stiilierinevused. Rindlause kirjavahemärgid. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Kõrvallause paiknemine põimlauses. Sõnade järjekord põimlauses. Põimlause kirjavahemärgid. Lihtsam segaliitlause. Rind- ja põimlause stiilierinevused ja kasutamise võimalusi tekstides. Otsekõne. Otsekõne asendamine kaudkõnega. Tsiteerimine ja refereerimine. Üte. Ütte kasutamine, keeleline etikett. Ütte kirjavahemärgid. Lauselühend. Lauselühendi kasutamine ja asendamine kõrvallausega. Lauselühendi kirjavahemärgid. Lauseehitus stiilivahendina. Kirjeldus. Kirjeldus jutustavas tekstis, omapärase ja iseloomuliku esiletoomine detailide kaudu. Võrdlev kirjeldus. Jutustus. Jutu alustamise ja lõpetamise võimalusi. Olulise esiletõstmise jutustuses. Arutlus. Nähtuste võrdlemine, võrdlusaluse leidmine. Argumenteerimine, poolt- ja vastuväited. Arvustus. Arvustuse võrdlemine sisu ümberjutustusega.</p>
---	--

	<p>Eritüübiliste tekstide analüüs. Refereerimine ja tsiteerimine. Referaat ja uurimus. Lühiettekande koostamine ja esitamine. Diskussioon. Alusteksti põhjal kirjutamine.</p> <p>Kirjutamisprotsess. Kompositsiooni kavandamine. Sõnastusvigade ennetamine: hoidumine ülearusest ja paljusõnalisusest. Kõnekujundite (epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine) kasutamine. Lausekujundite (kordus, retooriline küsimus ja hüüatus) kasutamine. Lausestusvigade parandamine.</p> <p>Teemade käsitlemiseks vajalikud mõisted: lauseliikmed, alus, öeldis, sihitis, määrus, öeldistäide, täiend, lisand, sihiline tegusõna, rektsioon, liht- ja liitlause, koondlause, rindlause, põimlause, pea- ja kõrvallause, lauselühend, kõnekujund, lausekujund, argumenteerimine, tsiteerimine, refereerimine.</p>
9. KLASS	
Õpitulemused	Õppesisu
<p>Õpilane oskab</p> <ul style="list-style-type: none"> ● hääldada õigesti eesti omasõnu ja üldkasutatavaid võõrsõnu; ● rakendada häälikuõigekirja reegleid; ● kasutada õigesti suurt ja väikest algustähte; ● kirjutada käänd-, pöörd- ja muutumatuid sõnu kokku või lahku; ● sõnu poolitada; ● kasutada üldtuntud lühendeid; ● leida sõnaraamatutest vajalikku teavet sõna tähenduse, õigekirja, vormimoodustuse ja rektsiooni kohta; ● kasutada ja kirjavahemärgistada erinevat liiki lauseid; ● kasutada lausete moodustamisel eesti keelele omast sõnajärge ja ühildumist; 	<p>Kirjakeele kasutamine ja rikastamine tänapäeval</p> <p>Ortograafia. Hääliku ja häälikuühendi õigekirja kordamine. Poolitamine. Liidete õigekiri. Tuntumate lühendite lugemine ja kirjutamine. Võõrhäälikud ja –tähed. Tsitaatsõnade kasutamine, nende märkimine nii käsitsi kirjutatud tekstis kui ka arvutikirjas.</p> <p>Suur ja väike algustäht. Nimedede päritolu ja tähendus.</p> <p>Veaohtlike sõnade käänamine ja pööramine. Isiku- ja kohanimedede käänamine. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamine tähendus- ja vormipõhimõtte ning traditsiooni järgi. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Pöördõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Sõnavara rikastamine. Liitsõna ja liitega sõna. Sõnatuletus: nimisõna-, omadussõna-, tegusõna- ja määrsõnatuletus. Eesti murded. Murdesõnavara. Võõr- ja laensõnad. Tehissõnad. Neutraalne ja hinnanguline sõnavara.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kirjutada sidusat kirjandit etteantud teemal ja seda õigesti liigendada, rakendades teksti ülesehituse põhimõtteid; • oma teksti sisuliselt ja keeleliselt redigeerida. 	<p>Keel kui rahvuskultuuri kese. Eesti keele ajaloost ja uurimisest. Kirjakeel ja kõnekeel, släng.</p> <p>Erineva ülesehitusega laused. Lihtlause, sh koondlause, liitlause, sh põimlause ja rindlause, lihtsam segaliitlause, otsekõnega lause, lauselühendiga lause. Ühte tüüpi lause asendamine teisega. Kirjavahemärkide funktsioonid ja kasutamine.</p> <p>Kirjand kui terviktekst. Teksti peamõte ja teema. Kirjandi ülesehitus: kirjeldava, jutustava ja arutleva komponendi sidumine tervikuks, tsiteerimine ja refereerimine.</p> <p>Funktsionaalstiilid: ametlik stiil, argistiil, ilukirjanduslik ja teadusstiil, nende kasutusvõimalused. Tarbetekstide keelekasutus. Keeleviisakus.</p> <p>Arutlemine. Arutluse põhiskeem: väide (tees), tõestus, järeldus. Argumenteerimine. Arutluse kaheksugune suunamine: teesile tõestuse leidmine ja vaadeldava materjali alusel järelduse tegemine.</p> <p>Kirjutamisprotsess. Teema lahtimõtestamise võimalusi. Kompositsiooni sisuline põhjendatus. Teksti sidusus. Kompositsioonivigade vältimine. Kirjandi keelelis-stiililine redigeerimine, sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.</p> <p>Teemade käsitlemiseks vajalikud mõisted: sõnaliigid muutmisviisi ja tähenduse järgi, tsitaatsõna, kirjakeel, kõnekeel, släng, murre, võõrsõna, laensõna, tehissõna, segaliitlause, kirjeldus, jutustus, arutlus, tees, järeldus, sidusus.</p>
--	---